

Aanwijzingen voor de afname van het Opgavenboekje Extra 2007-2009

Inhoud

1. Het Opgavenboekje Extra: een overzicht

- 1.1. Functie Opgavenboekje Extra
- 1.2. Inhoud en samenstelling
- 1.3. Scoringsservice
- 1.4. Materialen
- 1.5. Kosten deelname

2. Afname van het Opgavenboekje Extra

- 2.1. Gereedmaken van de antwoordbladen
- 2.2. Afnamerooster
- 2.3. Materialen voor de afname
- 2.4. De rol van proefleider
- 2.5. Algemene aanwijzingen voor de afname
- 2.6. Aanwijzingen voor de afname van de taken Begrijpend Luisteren
- 2.7. Aanwijzingen voor de afname van de taak Leestempo

3. Rapportage

- 3.1. Algemeen
- 3.2. Leerlingprofiel

Bijlagen

- 1. Goede antwoorden van het Opgavenboekje Extra 2007-2009
- 2. Goede antwoorden van de taak Leestempo

1 Het Opgavenboekje Extra: een overzicht

1.1 Functie Opgavenboekje Extra

Het Opgavenboekje Extra bij de Eindtoets Basisonderwijs is voor leerlingen een goede kennismaking met het soort vragen dat in de Eindtoets voorkomt. Bovendien vult het Opgavenboekje Extra de Eindtoets zo aan dat er niet alleen een Leerlingrapport gemaakt kan worden, maar ook een Leerlingprofiel. Dit Leerlingprofiel geeft een gedetailleerd overzicht van de prestaties op de verschillende onderdelen waaruit Taal, Rekenen-Wiskunde en Studievaardigheden bestaan. Zo heeft u in één oogopslag een beeld van de sterke en mindere sterke kanten van uw leerlingen waar het gaat in de basisvaardigheden. Samenvattend heeft het Opgavenboekje Extra dus twee functies: kennismaking en toetsing.

1.2 Inhoud en samenstelling

Het Opgavenboekje Extra bestaat uit 15 taken. De taken 1 tot en met 8 zijn de zogeheten kerntaken. De inhoud van deze taken heeft betrekking op de onderdelen Taal, Rekenen-Wiskunde en Studievaardigheden (Wereldoriëntatie blijft hier buiten beschouwing); de opbouw van de taken is gelijk aan die van de Eindtoets Basisonderwijs. Gaan uw leerlingen met deze opgaven aan het werk, dan raken ze dus vanzelf vertrouwd met de opzet en het vraagtype van de Eindtoets. In het tweede deel van het Opgavenboekje zijn zeven extra taken opgenomen die betrekking hebben op Taal en Rekenen-Wiskunde. Deze 'extra'-taken zijn: Herkennen van de Persoonsvorm (taak 9), Begrijpend Luisteren (taak 10 t/m 12), Leestempo (taak 13), Leestekens (taak 14) en Rekenen met de zakrekenmachine (taak 15). Als het past in uw rooster, dan kunt u ook de extra taken voorafgaand aan de Eindtoets afnemen. Komt u dat niet zo goed uit, dan kunnen uw leerlingen ze op een later moment maken.

Tabel 1: Opgavenboekje Extra: kerntaken en extra taken (cursief, met*)

Onderdeel	Aantal in Eindtoets	Aantal in 'Extra' (totalen excl. extra taken)	Totaal voor Leerlingprofiel (totalen excl. extra taken)
Taal totaal	100	85	185
Schrijven van teksten	30	15	45
<i>Herkennen persoonsvorm*</i>	--	25	25
Spelling niet-werkwoorden	10	15	25
werkwoorden	10	15	25
<i>Leestekens*</i>	--	30	30
<i>Begrijpend luisteren*</i>	--	50	50
Begrijpend lezen	30	15	45
<i>Leestempo*</i>	--	100	100
Woordenschat	20	25	45
Rekenen totaal	60	20	80
Getallen en bewerkingen	25	5	30
Verhoudingen, breuken en procenten	20	5	25
Meten, meetkunde, tijd en geld	15	10	25
<i>Rekenen met de zakrekenmachine*</i>	--	20	20
Studievaardigheden totaal	40	35	75
Studieteksten en informatiebronnen	20	5	25
Kaartlezen	10	15	25
Schema's, tabellen, grafieken	10	15	25
Totaal (excl. extra taken)	200	140	340

1.3 Scoringsservice

Bij het bestellen van de Opgavenboekjes Extra ontvangt u per leerling een Antwoordblad Opgavenboekje Extra. Als u de beschikking wilt hebben over het Leerlingprofiel, maakt u gebruik van de scoringsservice bij het Opgavenboekje Extra: u stuurt de antwoordbladen dan retour naar Cito en Cito berekent de scores. Indien de antwoordbladen van het Opgavenboekje Extra op uiterlijk 28 januari 2010 in bezit zijn van Cito, ontvangt u de Leerlingprofielen tegelijk met de Leerlingrapporten bij de Eindtoets. Antwoordbladen die wij in de periode van 29 januari tot en met 2 april 2010 ontvangen, worden vanaf 1 maart verwerkt met een verwerkingstermijn van ongeveer twee weken. Na 3 april 2010 kan Cito geen antwoordbladen van het Opgavenboekje Extra meer verwerken.

U kunt het Opgavenboekje Extra ook afnemen en zelf de score van uw leerlingen bepalen. De goede antwoorden kunt u in dat geval op Cito Portal vinden. Als u zelf de score van uw leerlingen bepaalt, kunnen we geen Leerlingprofielen beschikbaar stellen.

1.4 Materialen

Als u het Opgavenboekjes Extra bestelt ontvangt u de volgende materialen:

Voor de leerling:

- Opgavenboekjes Extra 2007-2009
- Bronnenboekje
- Antwoordblad

Op Cito Portal treft u met betrekking tot het Opgavenboekje Extra de volgende materialen aan:

- Algemene aanwijzingen voor de afname van het Opgavenboekje Extra (dit document) inclusief de goede antwoorden van alle taken en aanwijzingen voor de afname van de taak Leestempo en de taken Begrijpend Luisteren;
- Taal 13 Leestempo inclusief voorbeeldtoets voor de leerling.

Afzonderlijk te bestellen via bestelkaart (extra kosten)

- Cd Begrijpend Luisteren

Voor de leerling (extra kosten):

- een zwart-wit versie voor kleurenblinde leerlingen;
- een vergrote versie (A3 formaat en in zwart-wit) voor slechtziende leerlingen;
- een gesproken versie op cd voor dyslectische leerlingen met een dyslexieverklaring

N.B. Als u de gesproken versie op cd bestelt, staan daar ook de taken Begrijpend Luisteren 1, 2 en 3 op. U hoeft dan dus niet de cd Begrijpend Luisteren te bestellen!

1.5 Kosten

Opgavenboekje Extra 2007-2009	€ 5,00 per leerling
Scoringsservice	€ 1,00 per leerling
CD Begrijpend Luisteren	€ 24,60
Opgavenboekje Extra 2007-2009 vergrote versie	€ 16,50
Opgavenboekje Extra 2007-2009 zwart-wit versie	€ 9,75
Opgavenboekje Extra 2007-2009 gesproken versie (cd)	€ 43,50

2 Afname van het Opgavenboekje Extra

2.1 Gereedmaken van de antwoordbladen

Eén of meer dagen voordat u het Opgavenboekje Extra afneemt, moeten de leerlingen een deel van het antwoordblad invullen (u kunt dit eventueel ook zelf doen). U hebt daarbij de volgende materialen nodig:

- potloden met hardheidsgraad HB;
- (niet te zachte) gummen.

Neemt u bij het invullen van het antwoordblad de onderstaande stappen met de leerlingen door:

1. Laat de leerlingen de naam en de plaats van de school invullen (als u de antwoordbladen al van een schoolstempel heeft voorzien, is dat uiteraard niet nodig).
2. Laat de leerlingen hun achternaam op de lijn schrijven en vervolgens onder elkaar in de hokjes, letter voor letter. Tot slot strepen de leerlingen de letter aan in de regel achter het hokje met de betreffende letter.

N.B. Als er sprake is van voorvoegsels of dubbele achternamen, wordt één regel opengelaten tussen deze voorvoegsels en/of achternamen. Plaats de voorvoegsels altijd achter de naam. Bijvoorbeeld: de achternaam 'de Jong' wordt 'Jong de'. Wijs de leerlingen op het verschil tussen de letters O en Q.

3. Laat de leerlingen hun voorletters op de lijn schrijven en vervolgens onder elkaar in de hokjes, letter voor letter. Tot slot strepen de leerlingen de letter aan in de regel achter het hokje met de betreffende letter.

N.B. Er kunnen maximaal drie voorletters ingevuld worden..

4. Laat de leerlingen het juiste rondje onder jongen of meisje aanstrepen.
5. Laat de leerlingen hun geboortedatum aanstrepen.

2.2 Afnamerooster

Het Opgavenboekje Extra kan het beste vóór de afname van de Eindtoets Basisonderwijs worden afgenomen. De leerlingen kunnen de taken in het boekje dan een tot twee weken voor de afname van de Eindtoets maken. De taken zijn kort en kunnen in die periode met gemak worden afgenomen. Wij raden u aan uw leerlingen tenminste één ochtend lang aan meerdere taken te laten werken. Het Opgavenboekje is immers ook bedoeld als kennismaking met de Eindtoets Basisonderwijs, en zo wennen de kinderen er alvast aan om in klassikaal verband een serie opgaven achter elkaar uit te voeren. Hieronder vindt u een voorbeeld van een mogelijk afnamerooster. De in de tabel genoemde tijden zijn richttijden.

Tabel 2: Afnamerooster

Taak	Omschrijving	Aantal opgaven	Datum	Tijd
	Introductie van Opg.boekje		11 januari	9.30 - 9.50
1	Begrijpend Lezen	15	11 januari	9.55 - 10.25
2	Studievaardigheden 1	15	12 januari	10.45 - 11.20
3	Taal (Schrijven van teksten)	15	13 januari	9.00 – 9.30
4	Rekenen	20	13 januari	9.35 – 10.10
5	Studievaardigheden 2	15	13 januari	10.30 – 11.05
6	Spelling	30	13 januari	11.15 – 11.40
7	Studievaardigheden 3	5	15 januari	9.45 - 10.15
8	Taal (Woordenschat)	25	18 januari	10.45 - 11.15
9	Herkennen Persoonsvorm	25	20 januari	11.15 - 11.45
10	Begrijpend Luisteren 1	15	25 januari	9.25 - 10.00
11	Begrijpend Luisteren 2	15	25 januari	13.35 - 14.10
12	Begrijpend Luisteren 3	20	26 januari	9.15 - 10.00
13	Leestempo	Afnametijd 5 min.	27 januari	11.30 – 12.00
14	Leestekens	30	28 januari	10.30 – 10.55
15	Rekenen met de zakrekenmachine	20	28 januari	11.15 – 11.45

2.3 Materialen voor de afname

Voor de afname van de Opgavenboekje Extra hebben de leerlingen de volgende materialen nodig:

- het Opgavenboekje Extra 2007-2009
- het antwoordblad van het Opgavenboekje Extra 2007-2009
- een potlood (hardheid: HB)
- een gum
- papier om aantekeningen te kunnen maken
- een liniaal
- een leesboek

2.4 De rol van proefleider

Voor de vergelijkbaarheid en de juiste interpretatie van de resultaten op het Opgavenboekje Extra is het van groot belang dat alle leerlingen de opgaven zo veel mogelijk onder dezelfde omstandigheden maken. Houdt u zich daarom zo strikt mogelijk aan de aanwijzingen voor afname in paragraaf 2.5. Verruil tijdens de afname uw gebruikelijke helpende rol voor een meer afstandelijke. Tijdens de afname bent u immers tijdelijk proefleider. En in die rol wilt u gegevens over de vaardigheden van uw leerlingen verzamelen zonder die vaardigheden te beïnvloeden. De belangrijkste functie van een proefleider is ervoor te zorgen dat de leerlingen **zelfstandig en ongestoord** aan de toetsopgaven kunnen werken.

Het gebruik van hulpmiddelen tijdens de afname van de Opgavenboekje Extra is niet toegestaan tenzij anders vermeld (bijvoorbeeld bij de taak Rekenen waarbij het gebruik van uitrekenpapier is toegestaan en de taak Rekenen met de zakrekenmachine waarbij het gebruik van een zakrekenmachine is toegestaan).

2.5 Algemene aanwijzingen voor de afname

De in het afnamerooster genoemde tijden zijn richttijden (met uitzondering van de afnametijd voor de taak Leestempo; deze dient strikt aangehouden te worden). De meeste leerlingen zullen de taken binnen deze tijd kunnen maken. Het is echter mogelijk om bijvoorbeeld dyslectische leerlingen extra tijd te geven de taken in hun eigen tempo af te ronden. Zorg ervoor dat leerlingen die binnen de aangegeven afnametijd klaar zijn de andere leerlingen niet storen! Vraag ze hun boek te gaan lezen.

- 1 Bespreek voor de afname de aanwijzingen voor de leerlingen die voor in het opgavenboekje vermeld staan.
- 2 Wijs de leerlingen nogmaals op de juiste wijze van het aanstrepen van een antwoord: de opgaven mogen **alleen met potlood** aangestreept worden (zie de eerste bladzijde in het opgavenboekje). Zorg ervoor dat het antwoordblad op een harde ondergrond ligt.

- 3 Wijs de leerlingen erop dat u vanaf het moment dat ze met de eerste taak begonnen zijn geen vragen over de opgaven kunt beantwoorden. De leerlingen moeten de taak zelfstandig maken.
- 4 Wijs de leerlingen er nogmaals op dat ze alleen aan de taak mogen werken waaraan ze volgens opdracht moeten werken.
- 5 Kondig het begin van de toets letterlijk aan met: *“We gaan beginnen. Als je straks helemaal klaar bent en de tijd is nog niet om, leg dan je antwoordblad onder je opgavenboekje aan de rand van je tafel. Pak vervolgens je leesboek en ga rustig zitten lezen. Stoor de anderen niet! Er mag nu niet meer gepraat worden tot het pauze is. Kijk nu naar de eerste taak en lees samen met mij wat er boven staat.”*
- 6 Lees bij het begin van elke nieuwe taak de aanwijzingen hardop voor en licht deze zo nodig toe.
- 7 Geef bij het begin van elke nieuwe taak aan wat de afnameduur van een taak is en geef aan welke materialen (kladpapier, liniaal en dergelijke) de leerlingen bij het maken van de taak mogen gebruiken. Bij de taken Studievaardigheden 2 en 3 hebben de leerlingen het Bronnenboekje nodig. In een aantal opgaven wordt naar dit Bronnenboekje verwezen. Wijs de leerlingen hierop.
- 8 Wijs de leerlingen bij het begin van elke nieuwe taak op de kolom waarin ze de antwoorden op de opgaven in de taak moeten aanstrepen.
- 9 Ga, als de aangegeven richttijd verstreken is, na of er nog leerlingen bezig zijn. Geef geen opdrachten als: leg nu je potlood neer. Laat de leerlingen die nog niet klaar zijn, de taak afmaken.
- 10 Als alle leerlingen klaar zijn met een taak, vraagt u hen het opgavenboekje te sluiten en het antwoordblad onder het opgavenboekje te leggen.
- 11 Haal aan het einde van de taak/taken al het materiaal op. Berg de opgavenboekjes zorgvuldig op. Kijk het materiaal na en leg dit klaar voor de volgende afname.
- 12 Indien u gebruik maakt van de scoringsservice: Leg de ingevulde antwoordbladen op volgorde van antwoordbladnummer en doe deze in de retourenveloppe die speciaal bestemd is voor de antwoordbladen van het Opgavenboekje Extra. U verzendt de antwoordbladen van het Opgavenboekje Extra dus gescheiden van de antwoordbladen van de Eindtoets Basisonderwijs

Instructies per taak

	Aantal Opgave n	Afname tijd in minuten	Instructies
Taak 1 Begrijpend Lezen	15	30	
Taak 2 Studievaardigheden 1	15	35	Bij deze taak hebben de leerlingen het bronnenboekje nodig.
Taak 3 Taal	15	30	
Taak 4 Rekenen	20	35	Bij deze taak mogen de leerlingen uitrekenpapier gebruiken.
Taak 5 Studievaardigheden 2	15	35	Bij deze taak hebben de leerlingen het bronnenboekje nodig.
Taak 6 Spelling	30	25	
Taak 7 Studievaardigheden 3	5	30	
Taak 8 Woordenschat	25	30	
Taak 9 Herkennen van de Persoonvorm	25	30	Neem de instructie boven de taak goed door met de leerlingen.
Taak 10 Begrijpend Luisteren 1	15	35	Zie aanwijzingen taak Begrijpend Luisteren in paragraaf 2.6.
Taak 11 Begrijpend Luisteren 2	15	35	Zie aanwijzingen taak Begrijpend Luisteren in paragraaf 2.6.
Taak 12 Begrijpend Luisteren 3	20	45	Zie aanwijzingen taak Begrijpend Luisteren in paragraaf 2.6
Taak 13 Leestempo	100	15	Zie aanwijzingen taak Leestempo in paragraaf 2.7.
Taak 14 Leestekens	30	25	
Taak 15 Rekenen met de zakrekenmachine	20	30	Bij deze taak mogen de leerlingen uitrekenpapier en een zakrekenmachine gebruiken. De leerlingen mogen hun eigen zakrekenmachine of een door de school verstrekt exemplaar gebruiken.

2.6 Aanwijzingen voor de afname van de taken Begrijpend Luisteren

Benodigd materiaal

Voor de afname van de taken Begrijpend Luisteren dient u, naast deze aanwijzingen, te beschikken over:

- een cd-speler;
- de cd Begrijpend Luisteren;
- een Opgavenboekje Extra 2007 – 2009 voor iedere leerling;
- een antwoordblad Opgavenboekje Extra 2007 voor iedere leerling.

Hoewel de scorebepaling van de taken Begrijpend Luisteren op Cito plaatsvindt, is de toets sleutel, de lijst met goede antwoorden, ook voor u beschikbaar. Zie daarvoor bijlage 1.

Plaats, instellingen en bediening van de cd-speler

De cd Begrijpend Luisteren bevat gesproken teksten en vragen over deze teksten. Deze brengt u tijdens de toetsafname ten gehore met behulp van een cd-speler.

Het verdient aanbeveling voorafgaand aan de afname:

- de **plaats** in de klas te bepalen waar de cd-speler het best kan staan tijdens de toetsafname. U weet dan bijvoorbeeld meteen of u op de toetsdag een verlengsnoer nodig heeft;
- het **volume-niveau** vast te stellen waarop de cd afgespeeld dient te worden tijdens de afname. 'Te zacht' komt de verstaanbaarheid uiteraard niet ten goede, maar ook 'te luid' kan storend werken (hinderlijke resonanties);
- de instelling van de **toonregeling** te bepalen. Vooral te lage tonen heeft een slechte invloed op de verstaanbaarheid van de teksten en vragen op de cd;
- even na te gaan met welke druktoets u de pauzestand van de cd-speler opheft. Tijdens de toetsafname gebruikt u namelijk steeds de PAUZE-toets van het apparaat om de cd even stil te zetten om de leerlingen de gelegenheid te geven een vraag te beantwoorden. En daarna moet u de pauzestand opheffen om verder te kunnen gaan met de afname.
- even te oefenen hoe u op de cd bij de verschillende onderdelen (taken) van Begrijpend Luisteren komt. De cd bevat drie zogeheten *tracks*. Op iedere *track* staat één luistertaak, bestaande uit een of twee teksten met vragen:
 - *track 1* bevat de taak Begrijpend Luisteren 1: Graaf Willem II (3 opgaven) en Indianen deel 1 (12 opgaven);
 - *track 2* bevat de taak Begrijpend Luisteren 2: Indianen deel 2 (9 opgaven) en Harold (6 opgaven);
 - *track 3* bevat de taak Begrijpend Luisteren 3: De cellist (13 opgaven) en Robert Paul (7 opgaven).

Als u de cd-speler zonder meer start, begint de cd gewoon bij het begin: bij *track 1*. Maar het is – ten behoeve van de afname van Begrijpend Luisteren 2 of Begrijpend Luisteren 3 – ook mogelijk te beginnen met *track 2* of met *track 3*. Hoe doet u dat? Dat hangt af van de cd-speler waarover u beschikt. Bij sommige cd-spelers gaat u (rechtstreeks) naar de verschillende *tracks* met behulp van de programmeerfunctie (PROG), bij andere cd-spelers met de SEARCH-functie en bij weer andere cd-spelers met behulp van de SKIP-functie. Zie voor de door u te gebruiken functie zonnodig de gebruikershandleiding van het apparaat;

Afnameduur

Begrijpend Luisteren is groepsgewijs afneembaar. De toets bestaat uit drie luistertaken, die bij voorkeur op drie afzonderlijke dagen moeten worden afgenomen. Elke taak staat op een 'eigen' *track* van de cd. De *tracks* duren 25 à 30 minuten. De afnameduur per taak zal 40 à 45 minuten bedragen.

Aanwijzingen voor de afname

Algemeen

- De toetsopgaven (teksten en vragen daarover) staan op cd. U bedient de cd-speler, instrueert de leerlingen en begeleidt de afname.
- Elke leerling heeft een Opgavenboekje Extra 2007 – 2009 en een antwoordblad voor zich. Op de pagina's 32 tot en met 38 van het boekje staan de antwoordalternatieven bij de vragen die op de cd gesteld worden. Op het antwoordblad strepen de leerlingen de antwoorden van hun keuze aan.

- Geef de leerlingen na iedere opgave voldoende tijd om hun antwoord (aan) te geven. Daartoe dient u na iedere vraag de PAUZE-toets van de cd-speler in te drukken. Hieraan wordt u tijdens de afname middels een geluidssignaal herinnerd.
 - **Gebruik de PAUZE-toets en niet de STOP-toets! Waarom?**
 - **Na gebruik van de PAUZE-toets van een cd-speler kunt u verder gaan waar u bent gebleven.**
 - **Na gebruik van de STOP-toets kunt u alleen maar van voren af aan, overnieuw beginnen.**
- Herhaal opgaven, of delen daarvan, niet. De herhalingen die voor het beantwoorden van vragen nodig zijn, staan op de cd. Voor die herhalingen hoeft u dus zelf niet te zorgen.

De afname van Begrijpend Luisteren vindt plaats aan de hand van onderstaande instructies:

Instructie Begrijpend Luisteren 1

De cd zit in de cd-speler.

Track 1 'staat voor'.

Vertel de leerlingen in het kort wat er gaat gebeuren. Bijvoorbeeld:

*We gaan een luistertoets maken. Ik ga zo dadelijk vertellen wat we **precies** gaan doen. Eerst deel ik de boekjes en de antwoordbladen uit.
Pakken jullie alvast maar een potlood.*

U laat de leerlingen hun naam op het antwoordblad schrijven.

Daarna vervolgt u:

*Ik draai straks een cd. Op die cd staan luisterteksten: verhalen, berichten en gesprekken. Over die teksten – en over stukjes uit die teksten – worden vragen gesteld. Die vragen staan óók op de cd. Om de vragen te kunnen beantwoorden heb je het boekje nodig. Daarin staan de antwoordmogelijkheden waaruit je kunt kiezen.
Steeds als er een vraag gesteld is, zet ik de cd even op pauze en kiezen jullie uit de antwoordmogelijkheden het goede antwoord op de vraag. Daarna streep je je keuze aan op het antwoordblad.*

Na deze algemene informatie gaat u verder met:

*De cd begint met een tekst over een voetbalclub, Graaf Willem II.
Zoek in je boekje bladzijde 32 op. Bovenaan de bladzijde staat 'Taak 10 Begrijpend Luisteren 1'. Daaronder staat Antwoorden bij Graaf Willem II. Ziet iedereen dat? Daaronder staan de antwoordmogelijkheden bij de opgaven van deze taak.
Pak het antwoordblad. Hierop streep je de antwoorden van je keuze op de vragen over Graaf Willem II en de andere luisterteksten aan.
Als ik de cd start, hoor je de tekst Graaf Willem II met de eerste vraag.
De eerste vraag gaat over de **hele** tekst. De andere vragen gaan over **stukjes** uit de tekst. De eerste vraag wordt twee keer gesteld. Eén keer **voordat** je de tekst te horen krijgt (daardoor weet je waar je op moet letten tijdens het luisteren). En nog een keer **nadat** je de hele tekst gehoord hebt (als je je antwoord moet geven).*

*Ook in de rest van de toets gaat zo'n eerste vraag steeds over de **hele** tekst en wordt hij **twee** keer gesteld. De vragen over de **stukjes** uit teksten worden maar **één** keer gesteld. Alleen achteraf.*

U start de cd-speler en brengt de eerste tekst en de eerste vraag ten gehore.

Deze vraag wordt, evenals de overige vragen, op de cd gevolgd door een geluidssignaal. Zodra u dit hoort, zet u de cd-speler op PAUZE, waarmee u de leerlingen gelegenheid geeft om de vraag te beantwoorden.

Nadat u heeft vastgesteld dat alle leerlingen hun antwoord hebben aangestreept, haalt u de cd-speler van de pauzestand af en laat u het volgende stukje tekst met bijbehorende vraag horen. Op deze manier werkt u alle vragen van deze taak af.

Na de laatste vraag over Graaf Willem II (vraag 3), kondigt u de tekst Indianen deel 1 aan. Vertel ook even waar in het opgavenboekje de leerlingen de bijbehorende antwoordmogelijkheden kunnen vinden: zelfde bladzijde 32, rechterkolom.

Op de cd wordt de laatste vraag van de taak (vraag 15 bij Indianen deel 1) voor alle zekerheid expliciet als zodanig aangekondigd.

Als alle leerlingen klaar zijn met het beantwoorden van deze vraag, zegt u:

Dit was de laatste vraag van de eerste luistertaak. Leg het boekje en je antwoordblad maar op de hoek van je tafeltje. Die kom ik straks ophalen.

U haalt de cd uit de cd-speler en verzamelt de opgavenboekjes en antwoordbladen.

Instructie Begrijpend Luisteren 2

De cd zit in de cd-speler.

Track 2 'staat voor'.

De leerlingen hebben het opgavenboekje voor zich. Ze mogen daarin niet bladeren. Ze openen het boekje pas als u dat zegt. Verder beschikken ze over hun antwoordblad en over een potlood.

U laat controleren of de leerlingen het 'eigen' antwoordblad hebben. Zonodig ruilt u antwoordbladen om.

U zegt:

Ik draai straks weer een cd. Op die cd staan luisterteksten. Over die teksten – en over stukjes daaruit – worden vragen gesteld. Die vragen staan óók op de cd. Om de vragen te kunnen beantwoorden heb je het boekje en het antwoordblad nodig.

U vervolgt:

Eerst ga je Luisteren naar de tekst Indianen deel 2.

Zoek in je boekje bladzijde 34 op. Bovenaan de bladzijde staat 'Taak 11 Begrijpend Luisteren 2'.

Daaronder staan de antwoordmogelijkheden bij de vragen over Indianen deel 2.

Ziet iedereen die antwoordmogelijkheden?

De antwoorden die je kiest, streep je weer aan op het antwoordblad.

Zijn jullie er klaar voor?

Dan start ik de cd.

Na iedere vraag (geluidssignaal!) zet u de cd-speler op PAUZE.

Geef de leerlingen voldoende tijd om de vraag te beantwoorden en aan te strepen.

Na de laatste vraag over Indianen deel 2 (vraag 9), kondigt u de tekst Harold aan. Vertel ook even waar in het opgavenboekje de leerlingen de bijbehorende antwoordmogelijkheden kunnen vinden: bladzijde 33, linker- kolom.

Als alle leerlingen klaar zijn met het beantwoorden van de laatste vraag van Harold (vraag 15), zegt u:

Dit was de laatste vraag van de tweede luistertaak. Leg het boekje en je antwoordblad maar op de hoek van je tafeltje. Die kom ik straks ophalen.

U haalt de cd uit de cd-speler en verzamelt de opgavenboekjes en antwoordbladen.

Instructie Begrijpend Luisteren 3

De cd zit in de cd-speler.

Track 1 'staat voor'.

De leerlingen hebben het opgavenboekje voor zich. Ze mogen daarin niet bladeren. Ze openen het boekje pas als u dat zegt. Verder beschikken ze over hun antwoordblad en over een potlood.

U laat controleren of de leerlingen het 'eigen' antwoordblad hebben. Zonodig ruilt u antwoordbladen om.

U zegt:

Ik draai straks weer een cd. Op die cd staan luisterteksten. Over die teksten – en over stukjes daaruit – worden vragen gesteld. Die vragen staan óók op de cd. Om de vragen te kunnen beantwoorden heb je het boekje en het antwoordblad nodig.

U vervolgt:

Eerst ga je luisteren naar een tekst over een cellist.

Zoek in je boekje bladzijde 36 op. Bovenaan de bladzijde staat Taak 12 'Begrijpend Luisteren 3'.

Daaronder staan de antwoordmogelijkheden bij de vragen over de cellist.

*Ziet iedereen die antwoordmogelijkheden?
De antwoorden die je kiest, streep je weer aan op het antwoordblad.
Zijn jullie er klaar voor?
Dan start ik de cd.*

Na iedere vraag (geluidssignaal!) zet u de cd-speler op PAUZE.
Geef de leerlingen voldoende tijd om de vraag te beantwoorden en aan te strepen.

Na de laatste vraag over De cellist (vraag 13) kondigt u de tekst over Robert Paul aan. Vertel ook even waar in het opgavenboekje de leerlingen de bijbehorende antwoordmogelijkheden kunnen vinden: bladzijde 38.

Als alle leerlingen klaar zijn met het beantwoorden van de laatste vraag van Robert Paul (vraag 20), zegt u:
Dit was de laatste vraag van de derde luistertaak. Leg het boekje en je antwoordblad maar op de hoek van je tafeltje. Die kom ik straks ophalen.

U haalt de cd uit de cd-speler en verzamelt de opgavenboekjes en antwoordbladen.

2.6 Aanwijzingen voor de afname van de taak Leestempo

Benodigd materiaal

Voor de afname van de taak Leestempo dient u, naast deze aanwijzingen, te beschikken over:

- een horloge of een stopwatch;
- voor iedere leerling een Taak 13 Leestempo inclusief de voorbeeldtoets.

De Taak Leestempo en de voorbeeldtoets vindt u in bijlage 2 en als afzonderlijk document op Cito (<http://portal.cito.nl>). U kunt de taak downloaden en vervolgens printen in de gewenste oplage.

Afnameduur

Leestempo is groepsgewijs afneembaar. Voor het maken van de Leestempotoets krijgen de leerlingen precies 5 minuten leestijd. Inclusief het behandelen van de voorbeeldopgaven zal een afname van de taak Leestempo 15 à 20 minuten vergen.

Aanwijzingen voor de afname

Voor de afname

Schrijf, ten behoeve van de behandeling van de voorbeeldopgaven, de eerste twee opgaven uit de voorbeeldtoets met de zin waarin ze staan op het bord. Doe dit voordat de leerlingen in de klas zijn.

Ze heeft er langs lag lang op moeten wachten,

maar nu heeft Sara dan toch en een eens hond.

Zorg ervoor tijdens de afname een horloge met grote secondewijzer of een stopwatch bij de hand te hebben.

Afname-instructie voorbeeldopgaven

U vertelt de leerlingen in het kort wat er gaat gebeuren. Doe dit met woorden van de volgende strekking:

*Je gaat straks een Leestempotoets maken. Wat is dat, een Leestempotoets? Een toets waarbij je een paar minuten de tijd krijgt om een verhaal te lezen. Je moet dat verhaal **snel** lezen, maar ook **goed**. Want het is de bedoeling dat je in de Leestempotoets laat zien hoe vlug je kunt lezen zonder dat je fouten maakt.*

Ik zal eerst het opgavenboekje uitdelen. Pakken jullie alvast een potlood of een pen.

U laat op uw eigen exemplaar van het opgavenboekje zien waar de leerlingen hun naam moeten schrijven. Als iedereen klaar is, vervolgt u:

Sla het boekje open. Op de rechterbladzijde staat het voorbeeld van de toets die je straks gaat maken. Ik ga het voorlezen. Lees maar mee.

U leest om te beginnen voor tot en met 'er' in de tweede zin:

Foei!

Eindelijk is het zover. Ze heeft er...

Voorbeeld

Foei!

Eindelijk is het zover. Ze heeft er langs lag lang op moeten wachten, maar nu heeft Sara dan toch en een eens hond.

Nou ja, hond. Hondje. Het beestje beetje beentje is namelijk pas een paar weken oud. Zo'n Zon Zoon jong hondje noem je een puppy of een pup.

Een pup moet opgevoed wonder wonden worden. En daar is Sara maar meteen al meer mee meen begonnen, want een jonge hond doet veel dingen die absoluut niet mogen. En die dingen zal hij af moeten lenen lener leren.

Hoe leer je een jong hondje dingen af? Dat weent weet wet Sara heel goed.

Steeds als zij ziet dat hij iets doel doet doelt wat niet mag, roept ze met een zogenaamd boze stem keihard: 'Foei!'

U vervolgt met:

Nu komen we bij drie woorden met een streep eronder. Eén van die woorden past in de zin. De andere twee niet. Ik heb de zin met de drie woorden op het bord gezet, zodat we samen kunnen proberen het goede woord te vinden.

*Past het woord 'langs' in de zin? Nee, want dan zou er staan: Ze heeft er **langs** op moeten wachten.*

*Past het woord 'lag' in de zin? Nee, want dan zou er staan: Ze heeft er **lag** op moeten wachten.*

*Past het woord 'lang' in de zin? Ja, want dan staat er: Ze heeft er **lang** op moeten wachten.*

Goed zo. Ik zet nu een streepje onder het woord 'lang'. Kijk zo.

U doet het voor op het bord. Zet het streepje vlot; demonstreer daarmee dat het streepje niet perfect horizontaal hoeft te zijn en dat het niet precies even lang hoeft te zijn als het te onderstrepen woord. Leg uit dat het er slechts om gaat dat je moet kunnen zien welk van de drie woorden gekozen is. Het is niet nodig om het streepje heel netjes te trekken. Dat is alleen maar zonde van de tijd. Tijd die af gaat van de beperkte beschikbare leestijd.

Zet zelf ook een streepje onder het woord 'lang'.

Wacht tot iedereen klaar is.

Heeft iedereen het streepje gezet? Dan kom ik even kijken of jullie het goed hebben gedaan.

Controleer of het streepje op de juiste plaats staat (onder 'lang') en of niet toch een of meer leerlingen het onderstrepen te consciëntieus hebben opgevat; het streepje bijvoorbeeld langs een liniaal hebben getrokken.

Goed, dan lezen we verder.

U leest voor:

maar nu heeft Sara dan toch...

Nu komen we opnieuw bij drie woorden met een streep eronder. Eén van die woorden past weer in de zin.

*Past het woord 'en' in de zin? Nee, want dan zou er staan: maar nu heeft Sara dan toch **en** hond.*

*Past het woord 'een' in de zin? Ja, want dan staat er: maar nu heeft Sara dan toch **een** hond.*

*Past het woord 'eens' in de zin? Nee, want dan zou er staan: maar nu heeft Sara dan toch **eens** hond.*

Onder welk woord moeten we een streepje zetten? Goed zo. We zetten nu allemaal een streepje onder het woord 'een'.

U doet het tegelijk met de leerlingen op het bord.

Als je per ongeluk een fout gemaakt hebt en je wilt die verbeteren, dan kan dat. Ik zal het voordoen op het bord.

Je hebt bijvoorbeeld niet een streepje gezet onder 'een' maar onder 'eens'. Als je nu merkt dat dat fout is, dan zet je een kruis door 'eens' en een nieuw streepje onder 'een'. Kijk zo.

U doet het voor op het bord:

en een eens

Heeft iedereen dat begrepen? Ja, dan lezen we verder.

U leest voor:

Nou ja, hond. Hondje. Het...

Hier staat weer een streep met drie woorden erboven. Zoek nu voor jezelf het woord dat in de zin past. En zet een streepje onder dat woord.

Geef de leerlingen even tijd om de opgave te maken.

Is iedereen klaar? Ja? Je had een streepje moeten zetten onder 'beestje', het eerste woord. Had iedereen dat goed? Als je het niet goed had, dan kun je het even verbeteren. Je zet een kruis door het foute woord en een streepje onder 'beestje'.

Voordat we verder lezen, moet ik nog iets belangrijks zeggen. We hebben tot nu toe héél langzaam gelezen en héél rustig woorden onderstreept. En we hebben steeds op elkaar gewacht. Straks als jullie de echte toets gaan maken, hoeven jullie niet meer op elkaar te wachten. Je gaat dat verhaal ook niet hardop lezen, maar voor jezelf. En je moet proberen zo vlug mogelijk te lezen, maar natuurlijk niet zo vlug dat je fouten gaat maken.

Om dat even goed te oefenen, gaan jullie nu het laatste stuk van het voorbeeld voor jezelf lezen en ook zelf de goede woorden daarin onderstrepen. Jullie moeten allemaal tegelijk beginnen. Als ik het startsein geef, dan beginnen jullie te lezen na 'Het beestje is namelijk pas een paar weken oud'. Ziet iedereen dat?

Geef de leerlingen even tijd om het startpunt op te zoeken.

U geeft het startsein.

Als alle leerlingen klaar zijn, vraagt u wat zij hebben onderstreept. Goed zijn:

- Zo'n het eerste woord
- worden het derde woord
- mee het tweede woord
- leren het derde woord
- weet het tweede woord
- doet het tweede woord

Tot slot controleert u nog even of alle leerlingen de procedure goed begrepen hebben.

Afname-instructie taak Leestempo

Onmiddellijk na de behandeling van de voorbeeldopgaven neemt u de toets af. U zegt:

In het boekje staat ook de echte toets. Ook daarin staan weer, net als in het voorbeeld, woorden met een streep eronder. Steeds moet je het woord onderstrepen dat in de zin past.

Als je niet zeker weet welk woord je moet kiezen, dan onderstreep je maar het woord dat jou het beste lijkt. Je moet altijd één van de drie woorden onderstrepen, ook al weet je niet helemaal zeker wat het goede is.

Als ik straks het startsein geef, gaan jullie allemaal tegelijk beginnen.

Lees zo vlug als je kunt, maar niet zo vlug dat je fouten maakt.

Als je niet meteen weet welk woord van de drie het goede is, blijf daar dan niet te lang over nadenken, kies maar het beste en ga vlug verder met lezen. Je krijgt maar 5 minuten en het is een lang verhaal. Waarschijnlijk lukt het je niet om het verhaal helemaal te lezen; zó lang is het en de tijd die je ervoor krijgt eigenlijk maar zo kort.

Heeft iemand nog iets te vragen? Nee, dan gaan we beginnen. Als ik het startsein geef, begin je. Niet meer praten; voor jezelf werken.

U geeft het startsein en kijkt op uw horloge of drukt de stopwatch in.

Laat de leerlingen precies 5 minuten lezen.

Deel na 2 ½ minuut mee dat de helft van de tijd verstreken is.

Houd goed in de gaten dat er geen leerlingen doorwerken nadat u het stopteken hebt gegeven.

Tot slot van de afname verzamelt u de opgavenboekjes.

Na de afname volgt de scorebepaling

Scorebepaling

U kijkt het boekje van elke leerling na. Eerst bepaalt u het aantal opgaven dat door de leerling gemaakt is. Dit is de score 'aantal gelezen'. Dit aantal is gelijk aan het volgnummer van de laatste opgave waarin onder één (of meer) van de drie antwoordalternatieven een streepje is gezet. Het volgnummer van iedere opgave vindt u steeds in de rechtermarge van het opgavenboekje, op dezelfde hoogte als de opgave zelf.

Vervolgens gaat u na welke opgaven de leerling fout heeft gemaakt. Ook opgaven waarin meer dan één woord onderstreept is, rekent u fout. Dat doet u ook met de opgaven waarin geen van de drie woorden is onderstreept, maar niet met de opgaven waaraan de leerling niet is toegekomen, dat wil zeggen de opgaven na de laatste opgave waarin nog onderstreept is.

Het aantal fouten trekt u af van de score 'aantal gelezen'. Het verschil is de score 'aantal goed'. Deze score ('aantal goed') noteert u op het antwoordblad Opgavenboekje Extra 2007 – 2009 onder het kopje Score Leestempo. Mocht een van uw leerlingen een score 'aantal goed' van 100 hebben behaald, dan noteert u op het antwoordblad: 99.

N.B.

De instructie bij de toets luidt samengevat: *'Lees zo vlug als je kunt, maar niet zo vlug dat je fouten maakt'*. Eigenlijk zou een leerling zijn leessnelheid dus zo moeten kiezen dat hij de toets nog juist foutloos maakt. Maar dat zou toch een al te zware eis zijn. Immers, momenten van geringe concentratie of vergissingen kunnen ook **goede** lezers parten spelen. Daarom is een zekere marge ingebouwd: zolang leerlingen minder dan 15% fouten maken, mag u ervan uitgaan dat zij op een serieuze manier geprobeerd hebben hun leessnelheid af te stemmen op het vaardigheidsniveau waarover zij beschikken.

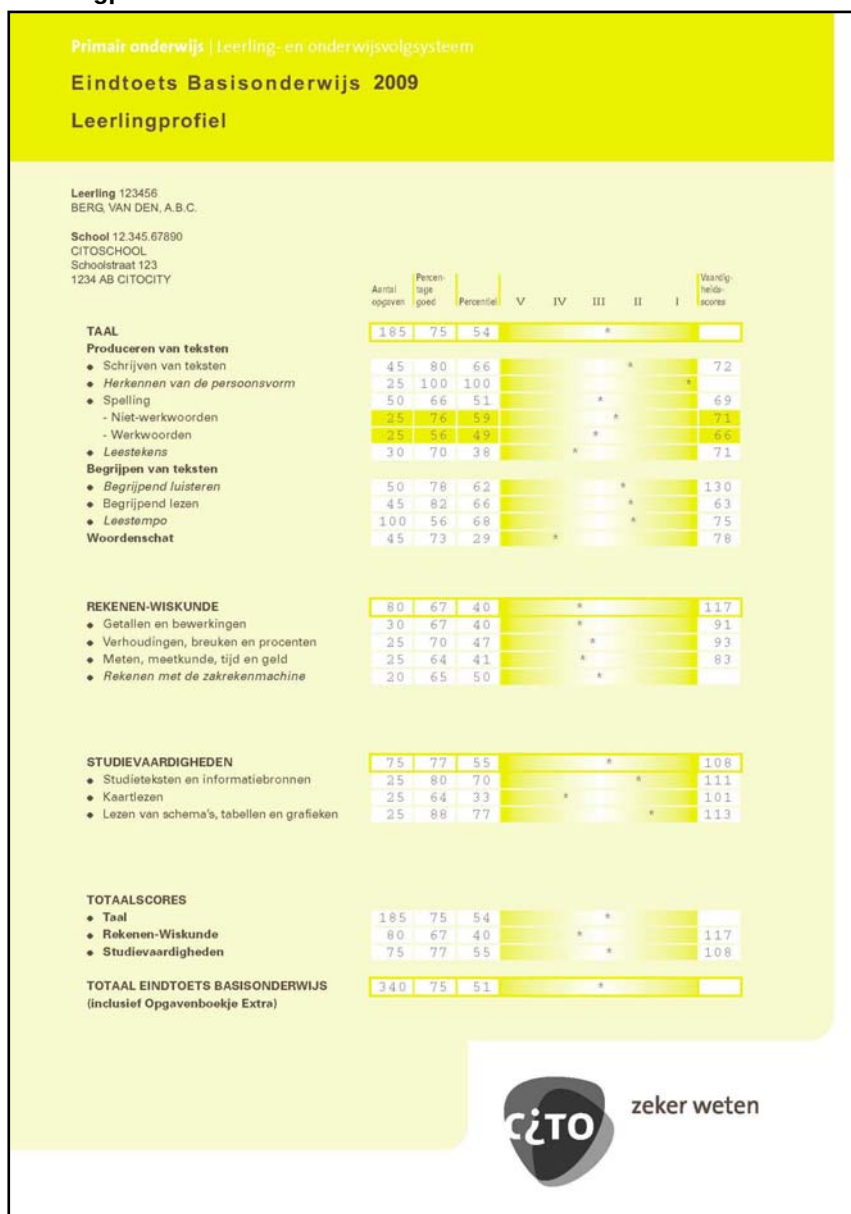
3 Rapportage

Per leerling ontvangt u één Leerlingprofiel. Met behulp van het digitale computerprogramma Rapportage Eindtoets Basisonderwijs (REB2009) kunt u ook zelf leerlingprofielen maken. In REB staat in de kolom Extra boekje een **V** bij iedere leerling die het Opgavenboekje Extra heeft gemaakt en voor wie dientengevolge het Leerlingprofiel beschikbaar is.

Het Leerlingprofiel is gebaseerd op de som van de scores op de Eindtoets en het Opgavenboekje Extra. In het Leerlingprofiel kunt u zien hoe een leerling er wat betreft de basisvaardigheden voor staat. Niet alleen de scores op de hoofdonderdelen Taal, Rekenen-Wiskunde en Studievaardigheden worden gerapporteerd, maar ook de scores op de subonderdelen zijn opgenomen. Per onderdeel wordt het percentage goed en het percentiel gerapporteerd. Bovendien rapporteren we voor een aantal onderdelen vaardigheidsscores. Het profiel stelt u in staat de scores op verschillende onderdelen in één oogopslag te overzien. Een analyse van het profiel geeft antwoord op vragen zoals: is het niveau zoals verwacht? Zijn er opvallende verschillen tussen de prestaties op de diverse onderdelen?

Figuur 1: Afbeelding Leerlingprofiel

Leerlingprofiel

Het hier afgebeelde profiel kan qua vormgeving afwijken van het definitieve leerlingprofiel.

Aantal opgaven

In de kolom Aantal opgaven staat hoeveel opgaven er tot het betreffende onderdeel behoren.

Percentage goed

In deze kolom staat het aantal goed gemaakte opgaven uitgedrukt in een percentage van het totale aantal opgaven van het betreffende onderdeel.

Voorbeeld

In het Leerlingprofiel hiernaast heeft ABC van den Berg van het onderdeel Kaartlezen 18 van de 25 opgaven goed gemaakt. Het Percentage goed is dus 64.

Percentiel

Het Percentiel geeft aan welk percentage leerlingen landelijk gezien een even hoog of lager percentage goed heeft behaald.

Voorbeeld

In het Leerlingprofiel hierboven komt een percentage goed van 66 op het onderdeel Spelling overeen met een percentiel van 51. Dit betekent dat 51% van de kinderen een percentage goed van 66 of minder heeft gehaald. 49% van de kinderen heeft dus meer dan 66 procent van de vragen goed beantwoord.

Let op!

Een percentage goed van bijvoorbeeld 70 betekent niet dat daar ook per definitie percentiel 70 bij hoort. Het percentiel hangt af van het percentage leerlingen dat een even hoog of lager percentage goed heeft behaald op dat betreffende onderdeel. Een percentage goed van 70 kan heel goed overeenkomen met een percentiel van bijvoorbeeld 47 (zie het onderdeel Verhoudingen, breuken en procenten op het Leerlingprofiel in het voorbeeld).

De hier als voorbeeld gegeven percentielen kunnen van de percentielen in de 'echte' rapportage afwijken.

Profiel

In het profiel staan van links naar rechts vijf kolommen van een gelijke breedte. De kolommen dragen als titel V (= ver onder het gemiddelde), IV (= onder het gemiddelde), III (= de gemiddelde groep leerlingen), II (= boven het gemiddelde) en I (= ver boven het gemiddelde).

De plaats van de sterretjes in het profiel komt bij benadering overeen met het percentiel. Niet precies. Dat hoeft ook niet als we letten op de belangrijkste functie van het profiel: een overzicht geven van uitschieters naar boven (naar rechts) en naar beneden (naar links).

Opmerking

Ontdekt u aan de hand van het profiel dat een leerling op een of meer onderdelen achterblijft, dan hebt u nog volop de gelegenheid om hieraan te werken. Want het laatste schooljaar houdt natuurlijk niet op na de afname van de Eindtoets!

Bijlage 1. Goede antwoorden van het Opgavenboekje Extra 2007-2009

	Taak 1	Taak 2	Taak 3	Taak 4	Taak 5	Taak 6	Taak 7	Taak 8	Taak 9	Taak 10	Taak 11	Taak 12	Taak 14	Taak 15
Opgave	BL	SV1	Taal	Rek	SV2	Sp	SV3	WS	HPv	BLu1	BLu2	BLu3	Ltekens	RMZ
	15 items	15 items	15 items	20 items	15 items	30 items	5 items	25 items	25 items	15 items	15 items	20 items	30 items	20 items
1	C	A	C	B	D	D	B	B	D	C	D	C	B	C
2	D	A	B	D	A	D	C	B	D	A	B	B	D	B
3	A	A	D	B	B	A	B	D	A	C	B	B	B	A
4	D	A	B	A	D	D	B	A	D	D	B	C	D	B
5	D	B	D	B	B	C	A	B	A	B	C	A	C	A
6	B	A	B	D	C	C		A	B	C	C	B	D	D
7	B	A	C	B	B	D		D	C	B	B	D	C	C
8	A	A	B	B	D	D		B	A	C	E	D	D	B
9	C	C	B	D	C	C		A	D	C	C	B	B	D
10	B	A	C	D	D	D		E	A	D	C	A	B	C
11	A	C	D	B	A	A		C	C	B	B	D	B	C
12	B	A	D	A	D	C		D	A	A	B	C	C	D
13	C	D	C	C	D	D		A	A	B	C	C	D	C
14	C	A	B	D	A	D		D	B	C	C	C	D	D
15	A	A	C	C	D	D		B	C	A	A	B	A	B
16				D		C		D	D			A	C	D
17				A		D		E	B			B	B	A
18				D		A		D	A			C	B	B
19				B		C		C	D			C	C	A
20				C		B		B	C			C	D	B
21						C		C	A				C	
22						B		C	A				A	
23						C		B	C				D	
24						D		E	C				D	
25						D		C	D				D	
26						C							D	
27						C							A	
28						A							A	
29						A							C	
30						A							A	

Bijlage 2 Goede antwoorden Taak Leestempo

1	Toen	51	boeken
2	dorpjes	52	schaap
3	voerden	53	dier
4	volken	54	vroegen
5	taal	55	sprak
6	punt	56	als
7	roem	57	naar
8	zien	58	kostte
9	het	59	tot
10	Hij	60	zuilen
11	kleur	61	te
12	meter	62	denken
13	hielden	63	ere
14	andere	64	mensen
15	uit	65	lachen
16	waren	66	betalen
17	maken	67	sport
18	werden	68	trainden
19	brachten	69	Met
20	speelden	70	mee
21	woonden	71	les
22	huis	72	buiten
23	bleven	73	spelen
24	stof	74	heel
25	brood	75	meest
26	school	76	gevoerd
27	lezen	77	plaats
28	straten	78	duurden
29	ze	79	houden
30	neer	80	sporten
31	dorpen	81	Worstelen
32	makers	82	bijten
33	prezen	83	breken
34	maat	84	wilde
35	wet	85	staat
36	over	86	laten
37	Bij	87	dood
38	Maar	88	bij
39	meenden	89	leven
40	kopen	90	bevaren
41	minst	91	kust
42	werk	92	Zwarte
43	onder	93	gesticht
44	boven	94	steden
45	een	95	bedacht
46	gemaakt	96	meisje
47	maakten	97	bedenkt
48	bekers	98	maanden
49	worden	99	lente
50	goden	100	alleen